

Filiala Arhivelor Statului Mehedinți

În noile condiții oferite de casa mehedințeană a Arhivelor Statului din municipiul Drobeta-Turnu Severin, în anii 1981—1985 baza documentară a filialei a cunoscut însemnate creșteri cantitative ale valorilor documentare atât prin preluarea a peste 3000 m.l. de arhivă creată de organizațiile socialiste locale până în anul 1975, cât și pe calea achiziționării unor documente prețioase de la persoane fizice.

Valorile documentare achiziționate prin donații și cumpărare în această perioadă reprezintă 158 de documente scrise, 185 de fotografii, 43 de albume cu 575 de fotografii, 46 de planuri și hărți, 19 lucrări în manuscris, 11 dosare, sute de cărți, reviste și ziare locale, precum și fragmente din fondurile: Sindicatul presei din Oltenia (3 u.a., anii 1930—1932), Asociația generală a absolvenților școlilor superioare de comerț — Filiala Turnu Severin (5 u.a., anii 1921—1940), ca și fondurile personale: Gh. N. Dumitrescu-Bistrița (19 m.l., anii 1854—1982), Emanoil Lega (2 m.l., anii 1894—1970), Pavel Ciobanu (1,50 m.l., anii 1887—1980) și dr. Ioan Gh. Buzatu (0,05 m.l., anii 1931—1972).

Documentele scrise de mână, tipărite sau xerografii, integrate colecției de documente foi volante conțin date uneori inedite pentru cercetarea științifică în general, pentru cea istorică în special.

Dintre cele 15 scrisori oficiale și particulare adresate lui I. Gh. Bibicescu, în calitate de consilier al capitalei României sau ca guvernator general al Băncii naționale, de către diferite persoane sau instituții, se detașează aceea a lui Ion Soitu, miner din Abrud-Sat, județul Alba Inferioară, care se referă la situația aurului, minelor și minerilor din munții Apuseni și la practica vânzării ilegale de aur către neromâni¹; precum și scrisoarea inginerului Ioan C. Brăicoianu din Zürich, care pornind de la realitățile din economia și industria elvețiană și de la estimarea că petrolul și cărbunii se vor împuțina și scumpi, prefigura hidrotehnicii un mare viitor în secolul XXI².

Din rîndul acelorasi scrisori, semnalăm pe cea adresată în toamna anului 1921, de președintele Societății „Teatrul orașului Turnu Severin” în legătură cu inaugurarea bibliotecii „I. Gh. Bibicescu” din Turnu Severin³.

Documentelor existente în filială care relatează despre lupta pentru înfăptuirea și consolidarea marii Uniri de la 1 decembrie 1918 le-au fost adăugate altele noi, dintre care menționăm lista cărților despre România și problemele românești publicate, în anii 1914—1918, în Franța și Elveția⁴, fotografia unui grup de ostași români aflați pe frontul „Cerna” în toamna 1916⁵; grupul „Cerna” în retragere după insuccesul frontului de la Jiu⁶; imaginile fotografice de pe frontul Oituz, Mărăști și Mărășești din 1917⁷, precum și imagini din anii 1927

¹ Colecția de documente, XXX/5, f. 1—4, orig. 14 sept. 1920.

² Ibidem, XXX/16, f. 1—3, orig., 12 dec. 1920.

³ Ibidem, XXX/20, orig., 20 oct. 1921.

⁴ Ibidem, XXXIII/15. Lista a servit delegației României la Conferința de pace de la Paris.

⁵ Ibidem, Colecția documente fotografice, nr. 652.

⁶ Ibidem, nr. 915.

⁷ Ibidem, nr. 616.

și 1967—1968 ale lui Victor Popescu — conducătorul grupului de rezistență din nord-vestul Olteniei în anii 1916—1917⁸; statutul Asociației bunilor români, elaborat în anul 1917⁹; patru înregistrări făcute de profesorul Vasile Vircol cu patru combatanți mehedinteni în campania militară de apărare și eliberare din 1916—1918¹⁰; hărți militare austro-ungare pregătite și folosite în primul război mondial împotriva țării noastre¹¹; 23 de cărți poștale trimise de pe front, în anii 1916—1918, de învățătorul și ofițerul în rezervă mehedintean Gh. Topală¹²; fotografiile corului „Doina” la activitățile patriotice cultural-artistice desfășurate în Banat și Transilvania în anii 1902—1914 și după 1 decembrie 1918¹³; albumul Diviziei a 7-a română în anul 1919¹⁴; harta generală a României întocmită după ultimele date oficiale ale tratatului de pace de la Versailles¹⁵; corespondență privitoare la construirea monumentului eroilor de la Rovinari-Gorj¹⁶; precum și apelul adresat mehedintinenilor cu prilejul sărbătoririi unui deceniu de la Unire¹⁷.

Alături de activitatea pentru consolidarea unirii din 1918 desfășurată pe plan spiritual la Turnu Severin: de corul „Doina”, de biblioteca „I. Gh. Bibicescu”, de muzeul „dr. C. I. Istrate”, de universitatea liberă și de filiala locală a Ligii culturale, s-a aflat și Societatea „Casa luminii din județul Mehedinți”, pînă la desființarea sa în anul 1938, procesele-verbale din ultimii săi cinci ani de existență și activitate fiind dovezi convingătoare în acest sens¹⁸.

Cele mai multe documente achiziționate în anii 1981—1985 oferă date, bogate eventualelor cercetări de istorie agrară. Astfel, atrag atenția: zăpisul din 29 decembrie 1752, care atestă instituția stegarului în satul Gogoșu de Margine¹⁹; intensificarea comerțului de prăvălie în târgul Baia de Aramă în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea²⁰, a morăritului pe apa Motrului în aceeași perioadă²¹ și, mai ales, a fenomenului de descompunere a obștilor de moșneni și a luptei pentru pământ, a acaparării acestuia de către boieri, de burghezia în formare și de către unii dintre moșneni, ceea ce s-a oglindit și în numeroasele alegeri și hotărnicii de moșii întocmite în secolele XVIII—XIX²².

Documentele privitoare la proprietățile căpitanului de panduri Răduțu Jarcu din Steicu și la apărarea lor după revoluția din 1821²³, precum și cele referitoare la zestrea Bălașei Benga, soția altui căpitan de panduri, Dumitru Gîrbea²⁴, ne dezvăluie noi date în legătură cu pandurii lui Tudor Vladimirescu, cu interesele și comportamentul lor în timpul revoluției de la 1821 și după aceea.

⁸ Ibidem, nr. 779—787.

⁹ Ibidem, Colecția manuscrise, nr. 132.

¹⁰ Ibidem, nr. 133.

¹¹ Ibidem, Colecția planuri și hărți, nr. 215—221.

¹² Ibidem, Colecția documente, XXXIII/61.

¹³ Ibidem, Colecția documente fotografice, nr. 790—799.

¹⁴ Ibidem, nr. 606.

¹⁵ Ibidem, colecția planuri și hărți, nr. 232.

¹⁶ Ibidem, Colecția documente, XXXIII/18.

¹⁷ Ibidem, XXXIII/24. Serbările au fost organizate în zilele de 3—4 iulie 1928 de Palatul cultural din Turnu Severin și la Biblioteca „I. Gh. Bibicescu” din localitate.

¹⁸ Ibidem, III/20, f. 1—7, orig.

¹⁹ Ibidem, XXXII/2.

²⁰ Ibidem, XXXII/3 și 5.

²¹ Ibidem, XXXII/4 și 5.

²² Ibidem, XXXII/8 (Lupșa de Sus) și colecția planuri și hărți nr. 203 (moșia Cremenea, 1853), nr. 206 (vatra satului Lunca Banului), nr. 207—213 (moșiile Stignița, Poroina Mare, Iablașița și Podul Grosului) ș.a.m.d.

²³ Ibidem, Colecția de documente XXXII/9, 19, 25, 27 și 37. Documentele au fost donate de Radu Crețeanu din București, căruia îi mulțumim și pe această cale.

²⁴ Ibidem, XXXII/17, 21 și 23.

Primăvara anului revoluționar 1821 a găsit locuitorii clăcași din multe sate mehedințene lipsiți de grâu și porumb pentru hrană și semănat, situație în care aceștia au acceptat învoielii grele cu proprietarii de moșii. Astfel, la 14 mai 1821, locuitorii satelor Prunișori, Degerați, Peri, Valea Satului, Poiana, Severinești, Valea Alunului, Corcova, Imoasa, Gîrbovăt, Lupșa, Ercea și Selișteni au împrumutat grâu și porumb de la Costache Glogoveanu cu condiția ca la 100 de banițe să dea un spor de 20 de banițe, sau să restituie împrumutul în bani, plăbind cu 25 de parale ocaua²⁵.

Procesul de organizare cooperatistă a locuitorilor satelor noastre la sfîrșitul secolului al XIX-lea și la începutul celui de-al XX-lea este atestat și de actul constitutiv al Societății cooperative de producție „Lumina” din Miculești, cooperativă care de la început a luptat din greu pentru pămînt²⁶.

Achizițiile din ultimii cinci ani au îmbogățit și baza documentară a filialei referitoare la oamenii de știință și cultură legați prin obîrșie, formație sau activitate de aceste meleaguri.

Eufrosin Poteca și-a petrecut ultima parte a vieții sale la mănăstirea Motru. Aci, în iulie 1858, a fost vizitat de către conșulul francez și suta sa²⁷, aici a încetat din viață și a fost înmormîntat vineri, 12 decembrie 1858²⁸.

Viața și opera marelui matematician Petre Sergescu, biblioteca de la Paris care-i poartă numele și activitatea ei sînt oglindite de documente în copie, în limba franceză, care au fost donate filialei²⁹.

Momente din viața și opera artistică a pictorului Dumitru Gheață sînt atestate de setul de fotografii donat, în anul 1981, de soția pictorului³⁰.

Fotografiile din anii 1976—1978 ale dr. Ștefan Odobleja îl înfățișează pe savant, precursor al ciberneticii, în ultimii ani ai vieții sale³¹.

Liceul „Traian” din Turnu Severin și corul său profesoral au jucat un rol însemnat în organizarea și desfășurarea activităților școlare și cultural-educative în această parte a țării, în pregătirea tinerilor ca luptători pentru unire și consolidarea acesteia în perioada interbelică. În legătură cu aceasta, filiala și-a completat fondul documentar cu noi documente, din rîndul cărora menționăm: raportul din 1838, referitor la terenul pe care urma să fie amplasată noua clădire a liceului³²; actul solemn alcătuit la fondarea localului liceului la 24 august 1890³³; scrisori, note și fotografii cu și despre profesorul Alexandru Bărcăciclă, directorul liceului și al universității libere locale³⁴; alte documente despre acest liceu și activitatea sa pînă în anul 1940³⁵.

Dintre cele 19 lucrări în manuscris achiziționate, semnalăm un studiu de la începutul secolului nostru despre fenomenul emigrației în lume³⁶; un curs de sigilografie din anii 1920—1930, elaborat la București³⁷; cursul de dermatologie³⁸ al profesorului universitar Nicolau; cursul de cardiologie al pro-

²⁵ Ibidem, XXXII/21. O baniță era socotită ca avînd 25 de ocale.

²⁶ Ibidem, XXX/20 și XXXII/2.

²⁷ Ibidem, XXX/24, scrisoarea originală din 23 iulie 1858.

²⁸ Ibidem, XXX/25, scrisoarea originală din 11 decembrie 1858.

²⁹ Ibidem, XXXIII/48—49, 52 și 57—59.

³⁰ Ibidem, Colecția de documente fotografice, nr. 624—638.

³¹ Ibidem, ms. 721—722, 921—923 și 926—927.

³² Ibidem, Colecția de documente, XXXII/55.

³³ Ibidem, XXXII/56.

³⁴ Ibidem, XXXIII/22, 26, 27, 56 ș.a. documente din anii 1926—1933. Între scrisori, una din 22.10.1933 de la Simion Mehedinți, invitat să conferențeze la Universitatea liberă din Turnu Severin.

³⁵ Ibidem, XXXIII/1, 20, 39, 41—43, 46—47, 50—51 ș.a.

³⁶ Ibidem, Colecția de manuscrise, nr. 131.

³⁷ Ibidem, nr. 134.

³⁸ Ibidem, nr. 135.

fesorului universitar Danielopolu³⁹; cursul de patologie generală al profesorului universitar Proca (1923)⁴⁰; cursul de patologie a ficatului al conferențiarului dr. Dimitrie Simici⁴¹ și câteva manuscrise despre Th. Costescu și activitatea sa pentru propășirea culturală a Mehedințiului⁴².

Colecția de planuri și hărți s-a îmbogățit cu documente cartografice de certă valoare documentară create între anii 1895—1940. Dintre acestea remarcăm cele 4 hărți ale Europei realizate în anii 1913, 1918, 1925 și 1940⁴³, harta generală a României, din anul 1920⁴⁴, harta căilor ferate din România și cea a drumurilor pentru automobiliști și turiști în anii 1930⁴⁵, hărți militare austro-ungare și românești din primul și, respectiv, al doilea război mondial⁴⁶, și hărți ale județelor din Oltenia, Banat și Dobrogea (anul 1913), ale județelor Arad (anul 1904) și Ialomița tipărite după 1 decembrie 1918 și, mai ales, după reforma teritorial-administrativă a României din anul 1925⁴⁵.

Dintre documentele fotografice (cromolitografii, albume, fotografii și clișee) achiziționate semnalăm cercetătorilor arhivelor și pasionaților de izvoare ale istoriei, cromolitografia picturii lui Alexandru Resmeriță „Traian și solii daci” (anul 1906)⁴⁸, cromolitografiile de pe picturile cu tematică istorică ale lui Sava Henția și C. D. Mirea⁴⁹. Fotografii înfățișează primirea oficială a lui Nicolae Jorga în portul Drencova (1931)⁵⁰, momentul întâlnirii marelui istoric cu locuitorii satului Plavișevița (Banat)⁵¹, aspecte de la conferința balcanică de la București din 1913⁵². Menționăm, de asemenea, zece albume și sutele de fotografii care redau vizite* și obiective economice, istorice, urbanistice, turistice, etnografice, sportive, precum și aspecte cotidiene din Turnu Severin, Ada-Kaleh, Băile Herculane, Orșova, Cazane, Burila Mare, Cujmir, Cernceți și alte localități ale județului Mehedinți, realizate în anii 1900—1944, precum și în anii construcției noi, socialiste, mai ales în perioada 1968—1985; imagini ale exploatărilor miniere de la Eibenthal și Baia Nouă din anii 1951—1953⁵³, un album care cuprinde cărți poștale din Transilvania pînă la 1 decembrie 1918⁵⁴ și un album cu fotografii de la adunări generale și congrese ale Federației ziaristilor din provincie⁵⁵.

Fondul personal Gh. N. Dumitrescu-Bistrița sau „Tezaurul de la Bistrița”, „Așezămînt de cultură”, „Institut de folclor în miniatură”, cum i s-a mai spus⁵⁶, cuprinde opera culturală și folclorică a lui Gh. N. Dumitrescu-Bistrița și a soției sale, Olimpia.

³⁹ Ibidem, nr. 136.

⁴⁰ Ibidem, nr. 137.

⁴¹ Ibidem, nr. 139, 140 și 141.

⁴² Ibidem, nr. 144, 145 și 148.

⁴³ Ibidem, Colecția planuri și hărți, nr. 229, 237, 244 și 247.

⁴⁴ Ibidem, nr. 232.

⁴⁵ Ibidem, nr. 234 și 249.

⁴⁶ Ibidem, nr. 221—222, 227—228 și 248.

⁴⁷ Ibidem, nr. 205, 223—226, 230, 233, 235, 236, 238—243, 245—246 și 248.

⁴⁸ Ibidem, Colecția de documente fotografice, nr. 640.

⁴⁹ Ibidem, nr. 933—938.

⁵⁰ Ibidem, nr. 278.

⁵¹ Ibidem, nr. 766.

⁵² Ibidem, nr. 769.

* Între acestea cea a lui Nicolae Titulescu și a lui Gh. Ionescu-Sisești.

⁵³ Ibidem, nr. 688 și 693—720.

⁵⁴ Ibidem, nr. 623.

⁵⁵ Ibidem, nr. 618.

⁵⁶ Pavel Ciobanu, Studiu introductiv la lucrarea *Gheorghe N. Dumitrescu-Bistrița, cîntece populare din Mehedinți. Caietul V, Drobeta-Turnu Severin, 1982*, p. 27—28.

Gh. N. Dumitrescu Bistrița s-a născut în satul Bistrița, județul Mehedinți, la 15 septembrie 1895.

Din voluminosul și bogatul material documentar rezultat din multiplele activități pe care le-a desfășurat ca folclorist, editor de publicații de folclor, al revistei „Izvoarașul” mai ales, ca întemeietor și conducător al casei de citire „Floarea Bistriței” (cu cămin cultural, muzeu, bibliotecă și farmacie) și al cooperativei Banca populară „Cuza Vodă”, ca membru fondator al tovarășiei folcloriștilor olteni, ca administrator-proprietar al Tipografiei „Izvoarașul” Bistrița, ca director al Căminului cultural județean Mehedinți și ca neobosit activist cultural, Gh. N. Dumitrescu-Bistrița a donat, în luna mai 1973, un număr de 18 mape cu documente referitoare la viața și activitatea sa, la trecutul istoric al satului Bistrița și la înființarea și activitatea căminelor culturale din județul Mehedinți pînă în anul 1945⁵⁷.

În anii 1981—1984 și mai ales în anul 1985, Gh. N. Dumitrescu-Bistrița a adus la filială cea mai mare parte a documentelor create și păstrate de el, precum și publicații (cărți și reviste de etnografie și folclor legate de preocupările sale, cărți și reviste pe care le-a tipărit sau la care a colaborat etc.). S-a ajuns astfel ca fondul personal la care ne referim să cuprindă: 29 de mape cu documente referitoare la viața și activitatea creatorului de fond⁵⁸, 43 de mape și registre privind tipografia, redacția și editura „Izvoarașul” din Bistrița-Mehedinți, administrația și activitatea acestei tipografii⁵⁹, manuscrise proprii de culegeri de folclor muzical și literar, repertorii corale și jurnale cu însemnări zilnice⁶⁰, un număr de 141 de manuscrise literare și muzicale primite la redacția revistei „Izvoarașul” pentru a fi publicate⁶¹, 658 de mape ale colaboratorilor și abonaților acesteia, ale cercetătorilor arhivei publicației, precum și ale oamenilor de cultură, mulți folcloriști, care au corespondat cu Gh. N. Dumitrescu-Bistrița din anul 1919 și pînă în prezent⁶². De asemenea, fondul arhivistic mai conține 15 documente privitoare la trecutul satului Bistrița-Mehedinți⁶³, 5 albume de cusături românești și 6 lucrări de pictură și desen în peniță executate de Gh. N. Dumitrescu-Bistrița⁶⁴, un număr de 20 de mape cu recenzii, însemnări, dedicații, medalioane, comunicări, studii și monografii despre revista „Izvoarașul” și despre viața și activitatea lui Gh. N. Dumitrescu-Bistrița⁶⁵, precum și sute de cărți și reviste tipărite, la care a colaborat sau pe care le-a strîns, consultat și cercetat în activitatea sa științifică și culturală.

Documentele cele mai valoroase ale fondului personal, organizat la filială sub formă de cabinet, sînt manuscrisele proprii și cele primite la redacția revistei „Izvoarașul” spre publicare (parte rămase nepublicate), precum și corespondența primită de la colaboratori, abonați, admiratori și personalități de cultură din țară și din străinătate.

Din rîndul manuscriselor proprii remarcăm culegerile de folclor muzical și literar⁶⁶, culegeri care pun în evidență largă circulație a creației populare ro-

⁵⁷ *Vezi Indrumător în Arhivele Statului județul Mehedinți*, București, 1974, p. 148—149.

⁵⁸ Arh. St. Drobeta-Turnu Severin, fond personal „Gh. N. Dumitrescu-Bistrița”, documentele I.A., 1—8, I.B. 1—12; I.C. 1—3 și I.D. 1—6.

⁵⁹ *Ibidem*, documentele II.B.1—43.

⁶⁰ *Ibidem*, documentele III.A.1—13.

⁶¹ *Ibidem*, documentele III.B.1—131. Între acestea se află și manuscrise ale materialelor publicate de Gh. N. Dumitrescu-Bistrița în această revistă.

⁶² *Ibidem*, documentele IV.1—658.

⁶³ *Ibidem*, documentele IX.1—15.

⁶⁴ *Ibidem*, documentele VII.1—11.

⁶⁵ *Ibidem*, documentele V.1—20.

⁶⁶ Ms. III. A. nr. 5 și documentele II.B.3—16

mănești, indiferent de granițele artificiale impuse poporului român pînă la 1 decembrie 1918, precum și rolul jucat de școala românească și dascălii vremii în realizarea educației patriotice necesare realizării unirii politice din anul 1918 și consolidării acesteia. Căci, Gh. N. Dumitrescu-Bistrița a reușit ca prin culegerile sale și prin intermediul revistei „Izvorașul” să ne încălzească „la focul ce arde în cutele cîntecelor noastre naționale”, să contribuie la unitatea sufletească a poporului român⁶⁷.

Dintre manuscrisele primite se remarcă piesele de creație populară literară și muzicală culese de profesorul Vasile Vircol⁶⁸, precum și cele culese și primite din alte zone și județe ale țării: din Transilvania, Maramureș și Bucovina⁶⁹, din Banat (Orșova)⁷⁰, Constanța⁷¹, Sălaj și Hunedoara⁷², Someș⁷³, Mureș⁷⁴, Turda⁷⁵, Arad⁷⁶, Botoșani și Dorohoi⁷⁷, Vaslui⁷⁸, Vrancea⁷⁹, Caraș⁸⁰, Ialomița⁸¹, Dimbovița⁸², Argeș⁸³, Vilcea⁸⁴ și Mehedinți⁸⁵.

Dintre scrisorile primite, pentru valoarea conținutului sau a emitentului menționăm pe cele incluse în mapele: Academia R.S.R.⁸⁶, dr. Odiseu Apostol⁸⁷, prof. I. I. Alexandrescu⁸⁸, prof. C. I. Baciuc de la Iași⁸⁹, prof. Alexandru Bărcăcilă⁹⁰, prof. G. T. Bulată⁹¹, Constantina Brăiloiu⁹², prof. Gh. Breazu⁹³, prof. I. C. Chițimia⁹⁴, prof. Em. Comișel⁹⁵, prof. P. Constantinescu-Iași⁹⁶, prof. Th. Costescu⁹⁷, Dimitrie Cuclin⁹⁸, I. D. Chirescu⁹⁹, Gh. Dima¹⁰⁰, Sabin Drăgoi¹⁰¹, C. Saban-Făgețel¹⁰², Filaret Barbu¹⁰³, C. D. Fortunescu¹⁰⁴, P. Gîr-

⁶⁷ „Izvorașul” Douăzeci ani (1 iunie 1919—1 iunie 1939) de activitate muzicală, folcloristică și culturală, Bistrița-Mehedinți, 1939, p. 16.

⁶⁸ Arh. St. Drobeta-Tr. Severin, fond personal „Gh. N. Dumitrescu-Bistrița” documentele III.B.2—2.

⁶⁹ Ibidem, documentele III.B.31—33, 43, 48, 102, 110 și 122.

⁷⁰ Ibidem, documentele III.B.50—52.

⁷¹ Ibidem, documentele III.B.54—56.

⁷² Ibidem, documentele III.B.91, 109 și 123.

⁷³ Ibidem, documentul III.B.116.

⁷⁴ Ibidem, documentul III.B.61.

⁷⁵ Ibidem, documentul III.B.78.

⁷⁶ Ibidem, documentul III.B.80.

⁷⁷ Ibidem, documentele III.B.79, 86, 88 și 98.

⁷⁸ Ibidem, documentele III.B.83 și 94.

⁷⁹ Ibidem, documentul III.B.90.

⁸⁰ Ibidem, documentul III.B.75.

⁸¹ Ibidem, documentul III.B.71.

⁸² Ibidem, documentul III.B.70.

⁸³ Ibidem, documentul III.B.82.

⁸⁴ Ibidem, documentul III.B.93.

⁸⁵ Ibidem, documentele III.B.68 și 101.

⁸⁶ Ibidem, documentul IV.A.1.

⁸⁷ Ibidem, documentul IV.A.5.

⁸⁸ Ibidem, documentul IV.15.

⁸⁹ Ibidem, documentul IV.B.1.

⁹⁰ Ibidem, documentele IV.B.11 și 19.

⁹¹ Ibidem, documentul IV.B.52.

⁹² Ibidem, documentele IV.B.61 și 68.

⁹³ Ibidem, documentul IV.B.66.

⁹⁴ Ibidem, documentul IV.C.33.

⁹⁵ Ibidem, documentul IV.C.49.

⁹⁶ Ibidem, documentul IV.C.54.

⁹⁷ Ibidem, documentul IV.C.59.

⁹⁸ Ibidem, documentul IV.C.71.

⁹⁹ Ibidem, documentele IV.C.30 și 74.

¹⁰⁰ Ibidem, documentul IV.D.18.

¹⁰¹ Ibidem, documentul V.D.27.

¹⁰² Ibidem, documentul IV.F.2.

¹⁰³ Ibidem, documentul IV.F.6.

¹⁰⁴ Ibidem, documentul IV.F.11.

boviceanu¹⁰⁵, dr. Victor Gomoiu¹⁰⁶, Artur Gorovei¹⁰⁷, Traian Ionescu-Nișcov¹⁰⁸, G. T. Kirileanu¹⁰⁹, Virgil Medan (Cluj)¹¹⁰, Iuliu Moșil¹¹¹, C. S. Nicolaescu-Ploșor¹¹², I. St. Paulian¹¹³, D. Papadopol¹¹⁴, Ovidiu Papadima¹¹⁵, D. D. Panaitescu¹¹⁶, A. Z. N. Pop¹¹⁷, Timotei Popovici (Sibiu)¹¹⁸, A. Sacerdoțeanu¹¹⁹, George Simonidis¹²⁰, I. Simionescu¹²¹, Petre Vancu¹²². La aceștia se adaugă sutele de colaboratori intelectuali din mediul rural, elevi și studenți care alimentau lună de lună sumarele revistei și ale celorlalte publicații.

De la ziaristul Emanoil Lega, înainte și după decesul său (decembrie 1984) a fost achiziționat un însemnat număr de documente și tipărituri: ziare, albume cu articole din ziare, pliante, cărți, broșuri cu acte normative.

Parte din aceste documente a fost organizată în colecțiile de documente, manuscrise, planuri și hărți și de documente fotografice deja existente la filială, precum și în biblioteca documentară a filialei.

Celelalte documente ale ziaristului severinean au fost organizate, după creatorii lor, în următoarele fonduri sau fragmente de fonduri: Federația generală a presei din provincie, Sindicatul presei din Oltenia, Asociația învățătorilor din județul Mehedinți, Casa de retrageri și pensuni a ziaristilor de pe lângă Casa centrală a Asigurărilor Sociale și Asociația generală a absolvenților școlilor superioare de comerț — Filiala Turnu Severin.

Federația generală a presei din provincie, organizație al cărei casier a fost Em. Lega, cuprinde 64 u.a. din anii 1911—1979, adică atât documente ale federației, cât și cele personale sau provenite din activitatea ziaristului Em. Lega.

Dintre documentele de valoare istorică deosebită menționăm șase fotografii ale luptelor de la Mărășești¹²³; albumul cu 38 de fotografii alb-negru privitoare la unirea Transilvaniei cu România la 1 decembrie 1918, și la tratativele româno-maghiare din august 1940 desfășurate la Turnu Severin¹²⁴; albumul cu 128 de fotografii alb-negru reprezentând imagini și obiective din zona Porților de Fier, realizate în anii 1925—1945, obiective dispărute ca urmare a construirii Sistemului energetic și de navigație Porțile de Fier¹²⁵; interviul cu dr. Crăciunescu cu privire la cerințele de viitor ale Băilor Herculane, realizat după anul 1925¹²⁶; manu-

¹⁰⁵ Ibidem, documentul IV.G.5.

¹⁰⁶ Ibidem, documentul IV.G.8.

¹⁰⁷ Ibidem, documentul IV.G.9.

¹⁰⁸ Ibidem, documentul IV.I.9.

¹⁰⁹ Ibidem, documentul IV.K.3.

¹¹⁰ Ibidem, documentele IV.M.25 și 27^v.

¹¹¹ Ibidem, documentul IV.M.52.

¹¹² Ibidem, documentele IV.N.1 și 15.

¹¹³ Ibidem, documentul IV.P.6.

¹¹⁴ Ibidem, documentul IV.P.9.

¹¹⁵ Ibidem, documentul IV.P.11.

¹¹⁶ Ibidem, documentul IV.P.14.

¹¹⁷ Ibidem, documentul IV.P.59.

¹¹⁸ Ibidem, documentele IV.P.64 și 73.

¹¹⁹ Ibidem, documentul IV.S.8.

¹²⁰ Ibidem, documentul IV.S.13.

¹²¹ Ibidem, documentele IV.S.14 și 18.

¹²² Ibidem, documentul IV.V.2.

¹²³ Fond Federația generală a presei din provincie, documentul 3. Descrierea luptelor de la Mărășești, Mărăști și Oituz de către Em. Lega se află în mapa cu nr. 58.

¹²⁴ Ibidem, documentul 4. Articole de presă din anii 1928—1943, cu referire la ziua de 1 decembrie 1918 se află în mapa cu nr. 19. Pentru tratativele din 1940, a se vedea și albumul (22 fotografii) cu nr. 49.

¹²⁵ Ibidem, documentul nr. 10.

¹²⁶ Ibidem, documentul nr. 12.

scrisul expunerii pe tema „Istoricul presei la români”¹²⁷; albumul cu 85 de fotografii ale instituțiilor din Turnu Severin în anul 1928 și ale șefilor acestora¹²⁸; albumul festivităților de la Lugoj, din 31 octombrie 1937, dedicate evocării lui Coriolan Brediceanu, luptător bănățean pentru unire¹²⁹; albumul vizitelor efectuate în județul Mehedinți de Gh. Ionescu-Sisești, ca ministru, în anii 1938—1940¹³⁰, un istoric al evenimentelor din anul 1907 în localitatea Gogoșu¹³¹. De asemenea, semnalăm existența repertoriului articolelor scrise de ziaristul Em. Lega și publicate în ziarul „Universul” în anii 1924—1941¹³² și albumele cu aceste articole și cu cele publicate în ziarele locale, albume care se păstrează în fondul de tipărituri al bibliotecii filialei.

Pentru cunoașterea istoricului și a activității Federației generale a presei din provincie pot să fie cercetate statutul federației, dezbătut și adoptat în congresul de la Reșița din 16—19 septembrie 1933¹³³, lucrările congreselor, adunărilor generale și ale comitetului de direcție ale federației, ținute în anii 1932—1942 în diferite orașe ale țării¹³⁴, precum și notele, memoriile, însemnările, articolele și fotografiile realizate de ziaristul Em. Lega la și despre aceste activități ale federației¹³⁵.

Un număr de 3 mape dintre cele achiziționate de la ziaristul Em. Lega atestă că, în anii 1930—1932, s-a constituit un sindicat al presei din Oltenia, al cărui act constitutiv și statut din 1930¹³⁶ au fost modificate în anul 1932¹³⁷, că acest sindicat a organizat activități pe bază de convocări și invitații în anii care au urmat¹³⁸.

Pentru fondul Asociația învățătorilor din județul Mehedinți au fost achiziționate 26 de unități arhivistice, documente create în anii 1920—1950, care oglindesc activitățile desfășurate în adunările generale ale asociației, relațiile dintre asociație și Asociația Generală a Învățătorilor din România, respectiv Revizorul școlar Mehedinți, problemele administrative și financiare rezolvate de organele asociației, unele înlesniri făcute învățătorilor, precum și istoricul asociației pînă în anul 1938¹³⁹.

Cu aceeași ocazie filiala a achiziționat și 6 mape cu documentele adunărilor generale din anii 1935—1939 ale Casei de retrageri și pensiuni a zariștilor, precum și anteproiectul la legea din 22 martie 1942 referitoare la această casă de pensii.

Valorile documentare achiziționate de Filiala Arhivelor Statului județul Mehedinți în anii 1981—1985 au sporit și diversificat baza documentară a acesteia, demonstrînd că persoanele fizice pot deveni surse prețioase și importante pentru dezvoltarea tezaurului arhivistic al județelor și al țării.

NICOLAE CHIPURICI

¹²⁷ Ibidem, documentul nr. 13 (26 file).

¹²⁸ Ibidem, documentul nr. 17.

¹²⁹ Ibidem, documentul nr. 40 (41 de fotografii). Pentru comparații vezi și albumul de la nr. 53.

¹³⁰ Ibidem, documentele nr. 45, 47 și 50.

¹³¹ Ibidem, documentul nr. 57.

¹³² Ibidem, documentul nr. 60.

¹³³ Ibidem, documentul nr. 22.

¹³⁴ Ibidem, documentele nr. 9, 10, 16, 21, 25, 28, 29, 31, 33, 34, 38, 39, 42 și 43 (Al VII-lea congres al federației s-a ținut la Sibiu în 30—31 octombrie 1938 și a fost dedicat împlinirii a 20 de ani de la 1 decembrie 1918).

¹³⁵ Ibidem, documentele 26, 27, 32, 35, 40 și 61.

¹³⁶ Ibidem, documentul nr. 1.

¹³⁷ Ibidem, documentul nr. 2.

¹³⁸ Ibidem, documentul nr. 3.

¹³⁹ Ibidem, documentul nr. 16. Asociația a funcționat din 1920 pînă în 1950.